

Refleksje na temat przesłanek wykluczenia i praktyki ich stosowania w świetle orzecznictwa sądowego i KIO

MAGDALENA GRABARCZYK
KRAJOWA IZBA ODWOŁAWCZA
WARSZAWA, 30 WRZEŚNIA 2019 R.

Transpozycja dyrektyw z 2014 r.

Dyrektywa 2014/24/UE	Ustawa Prawo zamówień publicznych
Art. 57 ust. 4 lit. h)	Art. 24 ust. 1 pkt 16
Art. 57 ust. 4 lit. i)	Art. 24 ust. 1 pkt 17
Art. 57 ust. 4 lit. c)	Art. 24 ust. 5 pkt 2
Art. 57 ust. 4 lit. g)	Art. 24 ust. 5 pkt 4

Cywilnoprawny charakter postępowania o udzielenie zamówienia

Brzmienie przepisów

Wykładnia na bazie dorobku
sądów powszechnych i SN
orzekających w sprawach
cywilnych

Sporny charakter postępowania
odwoławczego przed KIO

Z postępowania o udzielenie zamówienia wyklucza się wykonawcę:

---

który w wyniku zamierzonych działań lub rażącego niedbalstwa wprowadził zamawiającego w błąd przy przedstawieniu informacji, że nie podlega wykluczeniu spełnia warunki udziału w postępowaniu lub obiektywne i niedyskryminacyjne kryteria, zwane dalej „kryteriami selekcyjnymi”, lub który zataił te informacje lub nie jest w stanie przedstawić wymaganych dokumentów.

ART. 24 UST. 1 PKT 16 PZP

który w wyniku lekkomyślności lub niedbalstwa przedstawił informacje wprowadzające w błąd zamawiającego, mogące mieć istotny wpływ na decyzje podejmowane przez zamawiającego w postępowaniu o udzielenie zamówienia.

ART. 24 UST. 1 PKT 17 PZP

	Art. 24 ust. 1 pkt 16 Pzp Celowe wprowadzenie w błąd	Art. 24 ust. 1 pkt 17 Pzp Nieumyślne wprowadzenie w błąd
Zachowanie wykonawcy	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie w błąd • zatajenie informacji • brak wymaganych dokumentów 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie w błąd
Stopień zawinienia wykonawcy	<ul style="list-style-type: none"> • zamierzone działania • rażące niedbalstwo 	<ul style="list-style-type: none"> • lekkomyślność • niedbalstwo
Zakres przedmiotowy informacji przekazywanych przez wykonawcę	<ul style="list-style-type: none"> • nie podlega wykluczeniu, • spełnia warunki udziału w postępowaniu • spełnia kryteria selekcji 	<ul style="list-style-type: none"> • istotny wpływ na decyzje zamawiającego

Wprowadzenie w błąd zamawiającego

Podanie przez wykonawcę informacji:

➤ Niezgodnych z rzeczywistością

Pojęcie „prawda„ - rozumiane jest jak w języku potocznym jako zgodność (adekwatność) myśli (wypowiedzi - w znaczeniu logicznym) z rzeczywistością (z "faktami" i "danymi").

Wypowiedź o rzeczywistości jest prawdziwa tylko wtedy, gdy głosi tak, jak jest w rzeczywistości.

wyrok SN II CKN 1095/99

➤ dla wywołania określonego skutku w postępowaniu, który nie nastąpiłby w przeciwnym razie.

Wina wykonawcy

wyroki SN sygn. akt IV CK 151/03, sygn. akt I CKN 969/00

Art. 24 ust. 1 pkt 16

- Zamierzone działanie - wykonawca chce wywołać określone skutki lub godzi się na ich wystąpienie
- Rażące niedbalstwo - naruszenie elementarnych reguł prawidłowego zachowania się w danej sytuacji lub podstawowych zasad ostrożności

Art. 24 ust. 1 pkt 17

- Lekkoomyślność - przewidywał możliwość wystąpienia bezprawnych następstw swego zachowania, lecz bezzasadnie przypuszczał, że ich uniknie
- Niedbalstwo - nie przewidywał możliwości wystąpienia takich skutków, ale powinien i mógł je przewidzieć

Należyta staranność wykonawcy

art. 355 § 2 k.c.

- surowsza od staranności ogólnie wymaganej,
- do prowadzenia działalności gospodarczej wymagana jest niezbędna wiedza fachowa, obejmująca:
  - formalne kwalifikacje,
  - doświadczenie wynikające z praktyki zawodowej,
  - ustalone zwyczajowo standardy wymagań,
  - znajomość obowiązującego prawa oraz następstw z niego wynikających w prowadzonej działalności gospodarczej

wyroki SN w sprawach: IV CK 100/05, I CK 625/03, III CRN 77/93

Podmiotom gospodarczym można i trzeba stawiać jednakowo wysokie wymagania dotyczące staranności działania, jakie obowiązują profesjonalistów w obrocie prawnym

wyrok SN II CSK 613/12

Kumulatywny charakter przesłanek wykluczenia

Wszystkie przesłanki zawarte w przepisach muszą wystąpić łącznie, zaś niewykazanie zaistnienia chociażby jednej z nich oznacza brak podstaw wykluczenia

KIO 348/17, KIO 836/17, KIO 1058/17, KIO 1257/17

Zachowanie przez wykonawcę należytej staranności w związku z przekazywaniem informacji zamawiającemu oznacza, że nie podlega on wykluczeniu nawet w sytuacji, gdy pozostałe przesłanki art. 24 ust. 1 pkt 16 lub 17 zostały spełnione.

KIO 1304/18

	Art. 24 ust. 1 pkt 16 Pzp Celowe wprowadzenie w błąd	Art. 24 ust. 1 pkt 17 Pzp Nieumyślne wprowadzenie w błąd
Zachowanie wykonawcy	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie w błąd • zatajenie informacji • brak wymaganych dokumentów 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie w błąd
Stopień zawinienia wykonawcy	<ul style="list-style-type: none"> • zamierzone działania • rażące niedbalstwo 	<ul style="list-style-type: none"> • lekkomyślność • niedbalstwo
Zakres przedmiotowy informacji przekazywanych przez wykonawcę	<ul style="list-style-type: none"> • nie podlega wykluczeniu, • spełnia warunki udziału w postępowaniu • spełnia kryteria selekcji 	<ul style="list-style-type: none"> • istotny wpływ na decyzje zamawiającego

Wykazywanie spełniania warunków udziału w postępowaniu

- Przedmiot umowy referencyjnej nie odpowiada treści warunku *KIO 914/19*
- Niewystarczający zakres umowy zrealizowanej przez podmiot trzeci *KIO 1067/19*
- Nieprawdziwe: data realizacji, wartość i zakres umowy *KIO 1124/19*
- Brak udziału w wykonaniu umowy referencyjnej *KIO 595/19*
- Kwalifikacje i doświadczenie personelu *KIO 929/19*

Treść oferty

Cechy i właściwości oferowanego świadczenia:

- Brak wymaganych funkcjonalności urządzenia w oferowanym systemie *KIO 1012/19, KIO 1070/19*
- Brak zgodności z przedmiotem zamówienia *KIO 1036/19, KIO 1076/19 i KIO 1164/19*

Kryteria oceny ofert

- Doświadczenie personelu wykonawcy *KIO 927/19, KIO 1014/19, 1048/19*

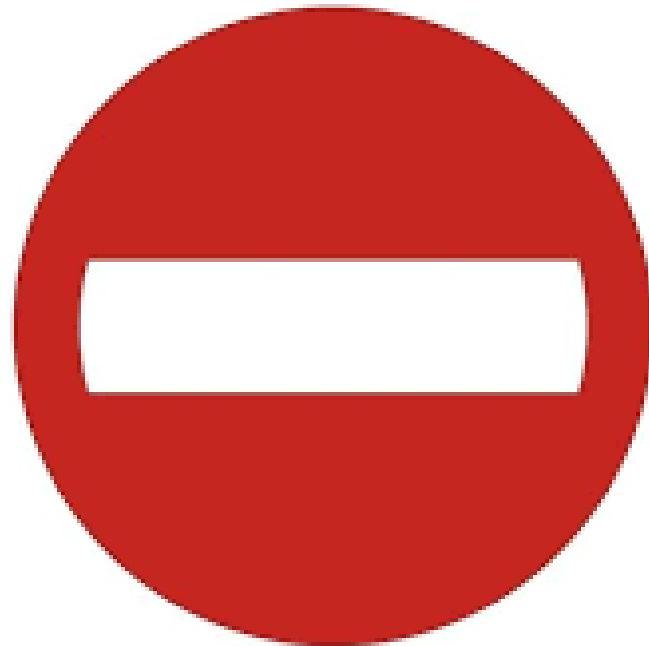
Wyjaśnienia udzielane zamawiającemu

- Dotyczące ceny oferty – *KIO 2057/19*
- Badanie zgodności oferty z przedmiotem zamówienia *KIO 1036/19, KIO 809/19*

Brak możliwości zastąpienia nieprawdziwej informacji w trybie art. 26 ust. 3 Pzp

KIO 734/17, KIO 1004/17, KIO 1058/17, KIO 1987/17, KIO 2003/17

Samoczyszczenie wykonawcy

art. 24 ust. 8 i 9 Pzp

Wykonawca, który podlega wykluczeniu, może **przedstawić dowody** na to, że podjęte przez niego środki są wystarczające do wykazania jego rzetelności, w szczególności udowodnić **naprawienie szkody** wyrządzonej przestępstwem lub przestępstwem skarbowym, zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę lub **naprawienie szkody, wyczerpujące wyjaśnienie stanu faktycznego oraz współpracę z organami ścigania oraz podjęcie konkretnych środków technicznych, organizacyjnych i kadrowych**, które są odpowiednie dla zapobiegania dalszym przestępstwom lub przestępstwom skarbowym lub nieprawidłowemu postępowaniu wykonawcy.

Wykonawca nie podlega wykluczeniu, jeżeli **zamawiający**, uwzględniając wagę i szczególne okoliczności czynu wykonawcy, **uzna za wystarczające dowody** przedstawione na podstawie ust. 8.

Samoczyszczenie wykonawcy, który wprowadził w błąd zamawiającego

---

Dopuszczalne zwłaszcza w postępowaniach długotrwałych, gdy po złożeniu oświadczenia lub dokumentu zmieniają się okoliczności dotyczące składającego ten dokument wykonawcy, ujawniają się nowe, nieznane wykonawcy okoliczności, które mogą mieć wpływ na ocenę sytuacji wykonawcy w postępowaniu, co w konsekwencji może wprowadzać zamawiającego w błąd.

KIO 1087/17, KIO 1138/17, KIO 1751/17

Powinno się odróżnić sytuację wykonawcy, który po stwierdzeniu, iż informacje przekazane zamawiającemu są nieprawdziwe, podejmuje czynności mające na celu usunięcie tego stanu, od wykonawcy, który nie podejmuje żadnych środków i działań, pomimo możliwości wyjaśnienia zamawiającemu okoliczności złożenia oferty z nieprawidłowymi informacjami.

KIO 1138/17, KIO 1829/17

Zamawiający może wykluczyć wykonawcę, który:

ART. 24 UST. 5 PKT 2

w sposób zawiniony poważnie naruszył obowiązki zawodowe, co podważa jego uczciwość,

w szczególności gdy wykonawca w wyniku zamierzonego działania lub rażącego niedbalstwa nie wykonał lub nienależycie wykonał zamówienie, co zamawiający jest w stanie wykazać za pomocą stosownych środków dowodowych

ART. 24 UST. 5 PKT 4

z przyczyn leżących po jego stronie, nie wykonał albo nienależycie wykonał w istotnym stopniu wcześniejszą umowę w sprawie zamówienia publicznego lub umowę koncesji, zawartą z zamawiającym,

co doprowadziło do rozwiązania umowy lub zasądzenia odszkodowania

Fakultatywny charakter podstaw wykluczenia

Wskazanie w dokumentach postępowania (w przetargu nieograniczonym w SIWZ i ogłoszeniu)

- Warunek konieczny badania podstaw i czynności wykluczenia
- *KIO 912/18, KIO 2688/18*

Wskazanie w dokumentach postępowania

- Obowiązek zamawiającego badania podstaw wykluczenia
- *KIO 434/18*

	Art. 24 ust. 2 pkt 2 Pzp	Art. 24 ust. 2 pkt 4 Pzp
Zachowanie wykonawcy	<ul style="list-style-type: none"> • poważne naruszenie obowiązków zawodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny leżące po stronie wykonawcy
Stopień zawinienia wykonawcy	<ul style="list-style-type: none"> • wina • w szczególności: • zamierzone działania • rażące niedbalstwo 	<ul style="list-style-type: none"> • wina
Skutek	<ul style="list-style-type: none"> • nie wykonanie umowy • nienależyte wykonanie umowy • podważenie uczciwości wykonawcy, co wykazuje zamawiający 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązanie umowy • zasądzenie odszkodowania • niewykonanie umowy w sprawie zamówienia publicznego lub koncesji • nienależyte wykonanie takiej umowy w istotnym stopniu

Reguły wykładni

- kumulatywne spełnienie przesłanek *KIO 589/19, KIO 988/19*
- zastosowanie judykatury i doktryny prawa cywilnego w odniesieniu do pojęć „wina wykonawcy”, „przyczyny leżące po stronie wykonawcy”, „nienależyte wykonanie umowy”
- „poważne naruszenie obowiązków zawodowych” zgodnie z tezami TSUE w sprawie C-465/11 *KIO 988/19*
- spór przed SO dotyczący wykonania lub niewykonania umowy
  - w większości przypadków uniemożliwia wykluczenie z udziału w postępowaniu *KIO 2095/17, KIO 1033/18*
  - nie zwalnia zamawiającego z obowiązku oceny podstaw wykluczenia *KIO 988/19*
- dyskusyjne odstąpienie od umowy przez wykonawcę lub zamawiającego *KIO 705/17, KIO 335/18*
- uwzględnienie obowiązku współdziałania zamawiającego przy wykonaniu umowy *KIO 434/18*
- ciężar wykazania przesłanek wykluczenia spoczywa na:
  - wykonawcy domagającym się wykluczenia konkurenta
  - zamawiającym, dokonującym wykluczenia wykonawcy z postępowania *KIO 410/19, KIO 589/19, KIO 988/19*

Doniostłość informacji o wykluczeniu

KIO 741/17, KIO 746/17, KIO 782/17, KIO 1166/17, KIO 2095/17, sygn. akt KIO 2522/17, KIO 70/18 i KIO 434/18, KIO 410/19, KIO 589/19, SO w Warszawie XXIII Ga 416/11

Brak wykazania przez zamawiającego chociażby jednej z przesłanek wyłącza możliwość wykluczenia wykonawcy.

Poważne naruszenie obowiązków zawodowych

art. 24 ust. 2 pkt 2 Pzp

STANOWI:

Niedotrzymywanie umownych terminów cząstkowych
KIO 422/18

Brak opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi w czasie
usługi przewozu *KIO 1001/18*

Nieprzystąpienie do wykonywania umowy *KIO 353/16*

Niewykonywanie usługi utrzymania czystości w szpitalu
KIO 273/16

Nieprzestrzeganie wymogów bezpieczeństwa,
pracownicy wykonawcy pod wpływem alkoholu,
naliczanie kar umownych przez prawie cały okres
obowiązania umowy *KIO 2613/18*

NIE STANOWI

Spór co do przestrzegania przez wykonawcę przepisów w
zakresie ochrony środowiska *KIO 2549/17*

Błędy w realizacji umowy świadczące o niskich
kompetencjach zawodowych *KIO 429/18*

Zwłoka w usunięciu trzech awarii, przy ogólnej liczbie
ponad 1100 *KIO 116/16*

Sam fakt nałożenie na wykonawcę kar umownych
KIO 1992/17, KIO 985/18, KIO 589/19

Opóźnienie w wykonaniu umowy
SO w Krakowie XII Ga 219/17

Wskazanie podstaw rozwiązania umów z innym
zamawiającym w ogólny sposób *KIO 988/19*

Niewykonanie lub istotne nienależyte wykonanie umowy

art. 24 ust. 2 pkt 4 Pzp KIO 139/17

zakres

wartość

świadczenia
nieodpowiadającego
istotnym wymaganiom
umowy

powtarzające się nagminnie
takie same wady
świadczenia wykonawcy

niekoniecznie w zakresie
najistotniejszych wymagań,
notoryczne niedochowanie
terminu wykonania
zamówienia

Obiektywnie istotne niewykonanie umowy

TAK

Brak wykonania częściowych dostaw na żądanie zamawiającego w zakresie powyżej 10% przy wadliwości przedmiotu dostaw *KIO 139/17*

Wykonanie zobowiązania niezgodnie z umową przez co jej efekt jest niezdatny do umówionego użytku *KIO 335/18*

Niewykonanie dostaw z zakresie istotnego wymagania opisanego w SIWZ *KIO 139/17, KIO 335/18, KIO 1428/18*

NIE

Naliczenie kar umownych z tytułu kilku umów, a nie jednej umowy *KIO 1166/17*

Wady dostarczanych przedmiotów, w rozmiarze nieistotnym w odniesieniu do zakresu i wartości całego zamówienia *KIO 54/18*

Sam fakt rozwiązania umowy z innym zamawiającym *KIO 434/18 KIO 454/18 KIO 410/19*

Wskazanie podstaw rozwiązania umów z innym zamawiającym w ogólny sposób *KIO 988/19*

Rozwiązanie umowy za porozumieniem stron *KIO 439/19*

Brak uczestnictwa podwykonawcy w wykonaniu umowy *KIO 1130/19*

Samoczyszczenie wykonawcy

- utworzenie lub zmiany struktur organizacyjnych, wprowadzenie przejrzystego trybu podejmowania decyzji lub sposobu zarządzania kontraktami, systemów nadzoru i kontroli , wprowadzenie i egzekwowanie odpowiedzialności wewnętrznej *KIO 444/18*
- wyjaśnienie właściwym organom lub instytucjom okoliczności „niewiarygodnego” zachowania, naprawienie szkody, zwolnienie osób odpowiedzialnych, przeprowadzenie szkoleń wdrażających określone reguły, odsunięcie osób winnych przestępstw od zarządzania lub nadzoru, wprowadzenie dodatkowych systemów kontroli *KIO 610/16*
- należyte udowodnione podjęcie i wdrożenie działań naprawczych, przeprowadzenie audytów i kontroli *KIO 2507/17*
- plan naprawczy, odnoszący się do przyczyn wykluczenia *KIO 2613/18*

Samoczyszczenie - dylematy orzecznicze

- czy skorzystanie z instytucji samoczyszczenia wymaga przyznania przez wykonawcę, że podlega wykluczeniu

KIO 2199/16, KIO 139/17, KIO 1034/17, KIO 706/17

- obowiązek zamawiającego przed dokonaniem wykluczenia umożliwienia samoczyszczenia

KIO 163/17, KIO 196/17, KIO 1166/17, 2106/17, KIO 859/17, KIO 867/17, KIO 894/17

Funkcje przesłanek wykluczenia
